

ПОЛІТИКО-ІДЕОЛОГІЧНИЙ СПЕКТР СУЧАСНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПАРТІЙ ДОНЕЦЬКОЇ ТА ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТЕЙ

Примуш М.

д-р політ. наук,

*Донецький національний університет
імені Василя Стуса, Україна*

Анотація. Визначено напрями та вектори політичного розвитку сучасних політичних партій України, які орієнтуються на електорат Сходу країни. З'ясовано, що в умовах ідеологічного вакууму та слабкої інституціональної бази партій простежується подальша атомізації та посилення регіональних політичних течій. В умовах Донецької та Луганської областей унаслідок військової агресії простежується подальше поглиблення партійної кризи та апатії.

Ключові слова: політична партія, об'єднання громадян, політична система, політичний процес, політичні вибори.

Mykola Prymush, Doctor of Political Sciences, Vasyl' Stus Donetsk National University

POLITICAL-IDEOLOGICAL SPECTRUM OF MODERN POLITICAL PARTIES OF DONETSK AND LUGANSK REGION

Summary. The directions and vectors of political development of modern political parties of Ukraine oriented to the electorate of the East of the country are determined. It was clarified that in conditions of ideological vacuum and weak institutional base of parties, further atomization and strengthening of regional political currents are traced. In the conditions of Donetsk and Luhansk oblasts, as a result of military aggression, further deepening of the party crisis and apathy can be traced.

Key words: political party, citizens' association, political system, political process, political elections.

Керуючись класичною політичною теорією саме партії надають динаміку та вектор розвитку політичної системи через різноманіття політичних курсів, ідей, платформ захищаючи інтереси різних суспільних груп. В Донецькій та Луганській областях складність цього ж питання зумовлюється атрибутивним характером самого значення «політична партія». Якщо до 2014 р. єдиною електоральною силою була «Партія регіонів», яка включала до своїх лав керівників та менеджерів підприємств, розташованих на цих територіях, тому єдина функція, яку вона виконувала, – це забезпечення легітимності претензій на владу тих чи інших суспільних кіл. Тобто «Партія регіонів» внутрішньо мала кланову структуру, представниками якої було відразу декілька регіональних груп.

З точки зору ідеологічного спектра, політичні партії Донецької та Луганської областей тяжіють до ліберально-націоналістичного напрямку. По-перше, відкинуто питання «російської мови», по-друге, акцентовано на ідеалах європейської соціалдемократії, по-третє, у політичній риторичі наголошено на розвитку вітчизняного середнього класу, наприклад, програми «Український донецький куркуль», де за рішеннями депутатів облради від «Опозиційного блоку» з обласного бюджету надається інвестиція у розмірі 500 тис.грн як стартовий капітал.

Однак, незважаючи на розвиток зазначених тенденцій, політичні сили Донецької та Луганської областей продовжують у своїй організації та будові бути «групуванням» – у числах членів та у лідерах дуже багато сумнівних елементів, а, насамперед, претенденти на «вираження» інтересів тих чи інших соціальних груп, на основі підтримки яких й вирішується головне завдання,

мають можливість прийти до влади і якомога довше там утриматися. Партійно-політична еліта продовжує мати ознаки закритої системи, тому перехід від одних лав до інших не є вже «шоком, що викликає обурення».

Стосовно електоральних уподобань центральних, західних та північних регіонів Донецької та Луганської областей (підконтрольних Україні), то тут простежується значний вплив іншої специфіки на базі не урбанізації, а етнічних, культурно-релігійних та цивілізаційних аспектів розвитку української державності.

На користь нашої думки слугують результати парламентських кампаній 2002, 2006, 2007, 2012 та 2014 рр., де за їх підсумками представники правого та поміркованого ідеологічного спектра (у різні часи це – «Наша Україна», БЮТ, Блок Петра Порошенка та «Самопоміч») демонструють результати не менше 15 % або ігнорування виборів. Це пояснюють тим, що ідеологічний спектр тут не має чітких орієнтирів, він ситуативний та побудований на протистоянні вздовж соціально-економічних проблем та незгодою з керівниками адміністрації чи керівника. Тобто люди тут голосують та продовжують бути проти адміністративної системи. Тому, на наш погляд, ідеологічний напрям політичних партій Донбасу та їх керівний склад здебільшого має символічний характер – це відверте зіткнення у громадянській свідомості політичних сил, орієнтація на адміністративний ресурс, який досі залишається актуальним. На користь наведеної думки слугує той факт, що за ідеологічним спектром перша «п'ятірка» переможців виборів – 2014 у Донецькій та Луганській областях має певний рівень розшарування. Так, політичні сили, які здобули перемогу на парламентських виборах 2002, 2006, 2007, 2012 та 2014 рр., формують переважно правий ідеологічний спектр з деяким рівнем впливу лівого, який уже втратив політичний попит. Однак, ідеологічний спектр самих районів, де політичні сили, які долали виборчий бар'єр, зовсім інший, з чіткими ознаками протистояння між кланами всередині певних адміністративних одиниць, – тобто ключа тенденцій розвитку політичних сил Донецької та Луганської областей, це не протистояння й не намагання увірватися у центр, а навпаки, на місцях отримати все, саме тут й криється ключ до розуміння нинішньої ситуації в регіоні.

Причина полягає у тому, що за роки незалежності в Україні та в Донецькій та Луганській областях не було проведено жодної системної реформи, яка б сформувала провідні конкурентоспроможні галузі економіки, ефективну сферу послуг, соціально правильну систему розподілення благ, а також так і не було проведено аграрної реформи, яка б створила конкурентоспроможну ринкову економіку на селі, щоб зупинити депресивне зростання урбанізації в слабкій економіці.

Дрібний і середній бізнес найбільш концентровано зосереджений у малих і середніх містах північної та південної частини Донбасу, де він є головною (з причини відсутності великої індустрії) сферою прояву ділової ініціативи найбільш активної частини суспільства. Про наявність середнього класу, рівень його консолідованості і рівень усвідомлення ним своїх інтересів треба робити висновки з того, що назви таких політичних організацій, як «Політична партія малого і середнього бізнесу України», «Партія Приватної Власності», «Партія Вільних Селян і Підприємців України» відомі лише вузькому колу фахівців-політологів. А

назва «Партія промисловців і підприємців України» хоч і має велику популярність, тим не менше, приховує за собою організації, які ніколи не наважилися самостійно вийти на вибори, а після союзу з Партією регіонів взагалі втратили політичну вагу.

Отже, об'єктивна реальність для нових політичних партій наочна демонструє, що їм не треба вдаватися до двох крайнощів – повністю відмовлятися від ідейних установ чи їх гібридизувати, або представляти лише одну соціальну верству. У своїх ідейно-політичних документах не треба реалізовувати практику поєднання часом несумісних понять, такі як державне регулювання та ринкова постіндустріальна економіка інновацій (ПР, Опозиційний блок), дотації державою приватного сільського господарства і націоналізація стратегічних ресурсів (Відродження), серед яких значаться і ресурси земельні (Наш край), або ж ідея потужної індивідуальної ініціативи, поєднана з ідеєю солідаризму, суть якої в тому, що в одній особі поєднуються робітник і капіталіст, — а це ніде у світі реалізувати не вдалося (Солідарність).

Такий невизначений ідеологічний напрям дає змогу нам виділити дивні трансформації політичних партій Сходу України. Так, за своєю ідеологічною суттю вони декларують суто центристську орієнтацію; у політичній риторичі – тяжіють до лівого центру чи взагалі змінюють свою орієнтацію залежно від настроїв електорату (від ультраправого центру до лівого центру і навпаки); у прийнятих політичних рішеннях залишається вірність принципам комунізму (реформи на благо народу, позитив від яких буде потім) та європейського солідаризму (намагання приховати відверті прогалини в політиці чи економіці ідеєю об'єднання нації навколо світлого майбутнього).

Література

1. Эль Мюрид Куклы и кукловоды украинской катастрофы. Технологии госпереворота, Москва, 2016. 280 с.
2. Закон України «Про звернення громадян». URL : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2460-12>
3. Олена Рощенко Українці не бачать нових лідерів і не довіряють старим. Рейтинг URL : <https://www.pravda.com.ua/news/2018/01/23/7169282/>
4. Український донецький куркуль. URL : <https://www.agro.dn.gov.ua/ukrayinskij-donetskij-kurkul/>
5. Колодій А. Український регіоналізм як стан культурно-політичної поляризованості. *АГОРА*. – Україна – регіональний вимір. Київ : Стилос, 2016. Вип. 6. С. 78.
6. Рябчук М. Дві України: реальні межі, віртуальні війни / Рябчук М. — Київ: Критика, 2009. — С. 20,21
7. Колодій А. Позачергові президентські й парламентські вибори 2014 року в Україні: особливості та наслідки. URL : <http://political-studies.com/?p=1263>
8. Ворона П. Місцеве самоврядування і політичні партії в Україні. Харків; Марієстр, 2008. 165с.
9. Осадчук І. Теоретико-методологічні параметри і підходи до типологізації партійних систем та емпірично-порівняльні результати їх верифікації на прикладі України (1990–2016). *Політичні партії і вибори: українські та світові практики; збірник статей і тез за результатом наукової конференції «Політичні партії і вибори: українські та світові практики (Пам'яті Юрія Романовича Шведа)»* від 8 жовтня 2016 року / за загальною редакцією А. Романюка. Львів; 2017. С. 149–198.
10. Лебедок В. Конфігурація партійної системи України: низхідні та висхідні тенденції. *Сучасна українська політика: збірник наукових праць*. Київ: Видавництво «Центр соціальних комунікацій», 2013. Випуск 28. С. 60–69, 157–169.